

Dandanes obstoječih 34 deželnih vlad bi se zmanjšalo na polovico; na njih mesto stopile bi edinostne in močne deželne vlade, katere bi krepko razvijale notranjo moč dežele, ter bi jo povzdignile do najvišega cvetú, ki se doseči dá. Oživljeni in okrepčani posamesni deli ojačili bi celoto. Skušale bi se druga pred drugo za prednost in bi obračale na lastno korist skušnje drugih. Lehko bi se popravilo, kar se je grešilo dosihmal. Namesti duhá morivne monotonijs bi se javila pri zanimivi združbi tolikih in tako različnih narodov vesela živahnost, s zadovoljnostjo povrnili bi se mir in v slehernem srci vzbudilo bi se domoljubje.

Država bi se opirala na zaupajoče dežele in ne bi jej treba bilo rabiti svojih armad za krotitev nezadovoljnih ljudstev, in kedar bi nastale vnanje nevarnosti, bi nahajala država v deželah izdatne moralične in materijelne zaklade za rešitev in obrambo celote.

Svoboda se v centralizovanih državah mnogokrat hipoma pribori, a ravno tako naglo je tudi izgubljena, obvarujejo si jo le dežele. Ako imate pojem o svobodi, ako Vam je bojazljiva samovoljnost državna zoperna, ako Svojo ožjo in širjo domovino resnično ljubite, no, delajte v smislu tukaj razvitih idej.

Ni ne res, da na poteptani eni stranki dvigne se druga; ne, ne, le vse skupno pripomorejo k rekonstrukciji (novi sestavi) države. Tudi centralističnim elementom naj se ponudi prilika, sodelovati in popravljati svoje pregreške in zmote. Celó po ustavni cesti bi se brez vseh potresov z dobrovoljo lahko zdričalo v ono naravno stanje. Krona naj skliče moralično, energično vlado in to že zavoljo tega, da bode poslancem Českega naroda vsaj moralično mogoče v državni zbor stopiti, vlada pa naj si izprosi od državnega zbora pooblastilo, z deželami v smislu razširjanja njihove avtonomije pogajati se. Bi li odrekli Vi vladi to pooblastenje? Menim, da ne. Tega že ne morete storiti gledé na svoje volilce, in posebno za to ne, ker je želja po miru skoraj splošna postala in ravno tako tudi prepričanje, da po sedanjosti poti se ne pride naprej. Če bi pa le ne mogli tega storiti, razpusti naj se državni zbor.

Ako bi se pa na Dunaji ne mogli za to odločiti, ako bi se ne moglo priti do nikakega koraka, naj deželni zbori v adresah in resolucijah reklamujejo svojo pošteno deželsko pravico. Odpró naj listine zgodovine ter pogledajo, kaj so nekaj bili; spominjajo naj se, da so celó v absolutističnem času do leta 1848 imeli pravico, državi privoljevati davke, da brez njihove dovolitve se ni smel pobirati nikak nov deželski davek, temuč da so tudi obstoječi davki vsako leto morali od njih zahtevani biti, a zarad tega ni prišla država na kant. Spominjajo naj se, da je država, dokler je spoštovala samostojnost svojih delov, največe viharje in nevarnosti zmagalno prestala, da pa se zdaj čedalje bolj bliža propadu, odkar jej je svrha oslabiti svoje dele. Prepričani bodite, da so tudi najmanjši organizmi zmožni sami sebe upravljati, in da je država, kar pripoznavam, zoper svojo voljo slaba gospodinja in zapravljkica, ter da dežele ceneje in boljše gospodarijo, nego država, okraj pa še ceneje nego dežela.

Naj tudi narodi v družbah in zborih povzdukujejo svoje glasove in spominjajo se, da imajo tudi oni pravico do pozemeljske sreče in niso zakleti v to, da bi jih vedno vezale sponje centralizma ter bi v vednem tlačanstvu za državno sredino ginila.

Je li potreba, da se po svoji sistemi toliko sto tisoč ljudi stisne v ozko okrožje jedne štirjaške milje, kjer ginejo? Naj bi tudi vladarji se spominjali, da so pravice in dolžnosti med vladarji in vladanci vzajemne, in

da se le z dejanji, z dejanji modrosti in pravičnosti dajo pridobiti simpatije ljudstev. Po sedanjosti poti se bližajo država in njeni deli gotovemu poginu. Decentralizacija sama more prinesiti rešitev. Na granitnih stebrih avtonomnih delov bi trdno in mirno počivala država, centralizovana država je teló brez kostí. Amen. (Živahni dobro klici na desni.)

Mnogovrstne novice.

* *Število Hercegovincev in Bosnjakov*, ki so pribekali v Dalmacijo, znaša po najnovejših poročilih: v Dubrovniškem kotaru 11.951, v Kotorskem 1238, v Kninskem pa 1006. Dalmatinska namestnija je, kakor časnik „Nazionale“ poroča, nasvetovala ministerstvu vnanjih oprav, naj se ti begunci rabijo pri napravi železnice in se jim dá 40 kr. na dan.

* *Neki nadškof v Sevilji na Španjskem* je doživel starost 100 let, 8 mesecev in 14 dni. Ko so ga njegovi prijatelji prašali, kako neki je živel, da je v svoji visoki starosti še tako zdrav, da dobro vidi, dobro sliši, jim je odgovoril: Ko sem mlad bil, živel sem tako, kakor da bi bil star, in zato se zdaj mladega čutim, čeravno sem star.

Naši dopisi.

Iz Gradca 23. dec. — Morebiti bo Vas zanimalo slišati, da — gledé na to, da z novim letom nastopi nova mera in vaga — je tukajšnje obrtniško društvo vpeljalo brezplačilno podučevanje pôslav (kuharic, hlapcev itd.) v tej novosti, ki bode dolgo dolgo delala veliko zmešnjav, predno se poravná stara navada s to novotarijo. Kolikor sem jaz priliko imel prepričati se pri svoji kuharici, nisem zapazil kaj zdatnega vspeha imenovanega poduka, čeravno moram reči, da je bila misel obrtniške družbe hvalevredna. Če pa me vprašate: zakaj je bilo potrebno, vpeljati novo mero in vago? ne vem vam nobenega pametnega odgovora dati. Da bode računanje po novi meri in vagi kedaj lože, tega ne zanikujem; vprašam pa: je li računanje po stari meri in vagi bilo tako nadležno, da se je moralo vpeljati novo? Kako pa to, da, na priliko, imajo druge države vsaka svoj denar, vsaka svoj oral (Joch)? tu tu bilo bi enakosti najbolj želeti.

Iz Trsta. — Svetovalec pri tukajšnji deželni vladi gosp. Winkler je postal c. kr. dvorni svetovalec. — Društvo „Edinost“ je vendar-le sklenilo po novem letu izdajati svoj lasten časnik z naslovom „Edinost“, ki bo izhajal po dvakrat na mesec, posebno pečal se z zadevami Tržaških Slovencev in okoličanov in veljal na leto 2 gold. 40 kr., pol leta 1 gold. 20 kr. Da bi mu bil vspeh boljši in osoda milejša, kakor vsem njegovim prednikom v Trstu, ki so po kratkem usmiljenju vrednim životarenji mirno zaspali! Pogajanje društva z listom „Soča“, se je popolnoma razbilo.

Novomesto 25. dec. (*Vabilo*.) Udje podpornega društva za borne dijake v Novomestu povabljeni so (po §. 11. pravil) na letni občni zbor, ki se snide 7. januarija 1876 ob 11. uri v gimnazijski dvorani.

Fischer, predsednik.

Iz Ljubljane. (*Iz seje dežel. odbora 24. dec.*) Naznailo c. k. deželnega predsedstva, da se deželni zbor začne prve dni marca meseca, vzame se na znanje ter sklene, priprave delati za ta zbor, ki bode zadnji 6letne dôbe. — Deželnemu računovodstvu se dadó v poslovanji njegovem nekatera nova vodila. — Pritrdi se predlogu pomnoženega krajnega šolskega sveta v